

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

для студентів усіх форм навчання
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Харків
НТУ «ХПІ»
2023

Методичні вказівки до виконання дипломної роботи магістра для студентів усіх форм навчання за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. – 41 с.

Укладачі: д.е.н., проф. Монойленко О.В., к.е.н., доц. Кузнецова С.А., к.е.н., доц. Назарова Т.Ю.

Рецензент:

Кафедра Обліку та фінансів

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Мета та завдання дипломної роботи	5
2 Регламент процедурних аспектів підготовки та захисту дипломної роботи	7
2.1 Основні етапи підготовки, тематика та наукове керівництво ДР	7
2.2 Графік виконання ДР та контроль за його дотриманням	8
2.3 Прийняття кафедрою рішення про допуск ДР до захисту та захист ДР	8
2.4 Критерії оцінювання ДР	11
3 Загальні вимоги до змісту дипломної роботи	11
3.1 Вимоги до вступної частини ДР	12
3.2 Вимоги до основної частини ДР	16
3.2.1 Вимоги до теоретичного розділу ДР.....	17
3.2.2 Вимоги до обліково-аналітичного розділу ДР.....	22
3.2.3 Розробка та обґрунтування заходів, спрямованих на удосконалення обліку, оподаткування, аналізу, аудиту, ефективності використання предмета дослідження.....	25
3.2.4 Вимоги до висновків.....	26
3.3 Вимоги до оформлення ілюстративного матеріалу	27
Додаток А Перелік тем дипломних робіт	29
Додаток Б Зразок заяви про закріплення теми дипломної роботи.....	32
Додаток В Документи про перевірку дипломної роботи на плагіат.....	33
Додаток Г Приклад основних техніко-економічних показників діяльності підприємства.....	35
Додаток Д Зведена таблиця фінансових показників діяльності підприємства (приклад).....	36
Додаток Е Список наукових праць магістра кафедри обліку і фінансів Петрова Олександра Петровича	38
Додаток Ж Структура основної частини дипломної роботи (зразок)	39
Додаток К Титульний аркуш презентації (зразок)	41

ВСТУП

Відповідно до навчального плану підготовки студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» передбачено виконання дипломної роботи (ДР) та її захист на засіданні екзаменаційної комісії, що є завершальним етапом процесу підготовки магістрів в НТУ «ХП», перевіркою рівня їх готовності до професійної діяльності з обраної спеціальності та здібностей використовувати отриманні знання у розв'язанні складної задачі або проблеми у сфері фінансів, банківської справи, фондового ринку, страхування та передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій.

Магістр - це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти (науковою установою) у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Магістр повинен мати фундаментальну базу, володіти методологією наукової творчості, сучасними інформаційними технологіями, методами отримання, обробки, зберігання і використання наукової інформації.

Для написання дипломних робіт в НТУ «ХП» характерним є єдність цілей і напрямків навчальної, наукової і виховної роботи, тісна взаємодія всіх форм і методів наукової роботи студентів, що реалізуються в навчальному процесі.

Працюючи над дипломною роботою, студент повинен засвоїти навички постановки проблеми та обґрунтування її актуальності, формулювання мети і завдань дослідження, побудови логічного плану і оптимальної структури, роботи з літературними джерелами та статистичною інформацією, аналізу та оцінки різних аспектів діяльності підприємства (установи, організації), обґрунтування власних узагальнень, висновків і пропозицій.

Загальними вимогами до дипломної роботи є: цільова спрямованість, чіткість побудови, логічна послідовність викладення матеріалу, глибина дослідження й повнота висвітлення питань, переконливість аргументації, стислість і точність формулювань, конкретність викладу результатів роботи, доказовість висновків і обґрунтованість рекомендацій.

Показником високої якості підготовки магістра є наявність у випускній роботі узагальнених аналітичних матеріалів та обґрунтованих рекомендацій, які повністю або частково можуть бути використані при веденні фінансової діяльності суб'єктів господарювання, прогнозування подальшого розвитку фінансового середовища на окремому підприємстві.

Магістри, які досягли значних успіхів у науково-дослідницькій діяльності можуть бути рекомендовані до вступу до аспірантури.

1 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Дипломна робота (ДР) – це самостійне теоретико-прикладне дослідження, що виконується студентом на завершальному етапі здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти.

За основним призначенням ДР є кваліфікаційною роботою, на підставі захисту якої екзаменаційна комісія (ЕК) визначає рівень теоретичної та практичної підготовки випускника, його здатність до самостійної роботи за фахом і приймає рішення про присвоєння відповідної кваліфікації.

Дипломна робота є творчою, самостійною роботою, в якій на основі виконаних студентом досліджень сформульовано та обґрунтовано наукові положення, сукупність яких можна класифікувати як нову ідею або теоретичне обґрунтування проблеми. Дипломній роботі притаманні також ознаки наукової праці: відповідність сучасному станові розвитку економічної науки та господарської практики, наявність дискусійного та полемічного матеріалу, застосування методичного апарату та інструментарію економічних досліджень, аргументованість висновків та пропозицій.

Мета дипломної роботи продемонструвати здатності вирішувати складні задачі і проблеми професійної діяльності, здійснювати аналітичну, діагностичну, проектну, іншу управлінську та дослідницьку діяльність з використанням інноваційних технологій, інструментів і методів управління фінансовими системами.

Для досягнення поставленої мети в процесі написання дипломної роботи необхідно розв'язати сукупність таких завдань:

- встановити закономірності розвитку об'єкта дослідження для формування можливих тенденцій його еволюції;
- розкрити економічну сутність об'єкта дослідження;
- дослідити нормативно-правову базу з метою узгодження окремих положень законодавчих актів, нормативних документів, міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) та вітчизняних П(С)БО за об'єктом дослідження;
- систематизувати практичні знання за обраною проблемою;
- науково обґрунтувати теоретичні основи проблеми, яка досліджується;
- самостійно проаналізувати наукові публікації та зміст інструктивно-нормативних матеріалів з метою групування існуючих поглядів на проблему;
- окреслити елементи фінансової політики за об'єктом дослідження;
- проаналізувати звітну інформацію за обраною темою на її відповідність вимогам корисності в процесі прийняття управлінських рішень;

- розробити рекомендації з удосконалення інноваційних підходів у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управління ними;
- обґрунтування вибору варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювання їх ефективності з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів за об'єктом дослідження.

Завдання дипломної роботи виконуються та розгортаються на всіх етапах процесу підготовки ДР, а саме шляхом:

- визначення проблеми дослідження у ДР, її актуальності для конкретної організації, галузі, господарської системи;
- формування студентом мети і завдань дослідження;
- обґрунтування предмета творчого аналізу, який відображає суть досліджуваної проблеми і пов'язує між собою структурні складові ДР;
- вибору методів дослідження та обґрунтування доцільності їх використання;
- підбору інформаційних джерел (монографічної літератури, періодичних видань, статистичних даних, економічної інформації бази практики, інформації про світовий досвід, публікацій у мережі Internet);
- проведення комплексного аналізу діяльності підприємства, на матеріалах якого виконується ДР;
- розроблення та обґрунтування проекту заходів, спрямованих на удосконалення організаційних / фінансово-методичних / контрольних / аналітичних аспектів за об'єктом дослідження підприємства, на матеріалах якого виконується ДР.

Підготовка дипломної роботи повинна продемонструвати вміння студента:

- використання фундаментальних закономірностей розвитку фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної діяльності;
- застосовування інноваційних підходів у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управління ними;
- обґрунтування вибору варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювання їх ефективності з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів;
- використовувати у процесі дослідження сучасні інформаційні технології, засоби комунікації й прикладні комп'ютерні програми.

ДР повинна містити елементи дослідження і не повинна бути описовою, у ній не допускається дослівний виклад відповідних розділів підручників, текстуальне використання літературних матеріалів, пояснювальних записок до річних звітів підприємства та ін.

2 РЕГЛАМЕНТ ПРОЦЕДУРНИХ АСПЕКТІВ ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

2.1 Основні етапи підготовки, тематика та наукове керівництво ДР

Підготовка магістрів за спеціальністю «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» здійснюється згідно з відповідною освітньою програмою протягом 1,3 року.

На першому році навчання призначається науковий керівник ДР з числа професорів та доцентів кафедри, наукова діяльність яких пов'язана із проблемами фінансування діяльності підприємств, їх фінансового стану, функціонування та розвитку банків та страхової діяльності, аналізу та діагностики їх стану. Разом з керівником магістр обирає напрямок дослідження з урахуванням актуальності у сьогоdnішніх умовах, можливості інформаційного забезпечення, тематики власних досліджень у рамках ДР.

Вибір теми є першим, а тому визначальним етапом дослідження. Тема повинна бути обрана свідомо, а інтерес до теми, прагнення вирішити сформульовані проблеми повинні постійно супроводжувати дослідника. Тема дипломної роботи записується в додаток до диплому.

При виборі теми слід враховувати її актуальність, можливість використання статистичних та інших даних, отримання і опрацювання відповідного матеріалу. Важливо також враховувати, що за обраною темою ДР на матеріалах бази практики необхідно підготувати звіт з наведенням конкретних розрахунків, аналізом фінансової політики та обґрунтуванням напрямів вдосконалення показників оцінки фінансового стану відповідно до об'єкту дослідження.

Вибираючи напрям дослідження, доцільно користуватися запропонованим переліком тем (додаток А), проте він не є обов'язковим і може уточнювати або доповнювати за бажанням студента та його наукового керівника.

Тематика дипломних робіт щорічно доопрацьовується відповідно до змін, які відбуваються в практиці роботи підприємств та актуальних питань фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

Студент обов'язково повинен погодити тему дипломної роботи зі своїм науковим керівником. Узгоджені теми подаються на кафедру для розгляду та затвердження. Обрана студентом тема дипломної роботи затверджується на підставі його письмової заяви (додаток Б).

Закріплення за студентом теми дипломної роботи оформлюється наказом ректора НТУ «ХПІ» не пізніше ніж за півроку до закінчення навчання за спеціальністю. Цим самим наказом призначаються наукові керівники

дипломних робіт.

Науковий керівник дає рекомендації про використання літературних джерел і інформаційної бази, вибір методів дослідження, терміни підготовки окремих розділів ДР й у цілому організації роботи.

2.2 Графік виконання ДР та контроль за його дотриманням

Контроль за дотриманням графіку виконання дипломної роботи здійснює науковий керівник, який фіксує рівень готовності дипломних робіт і вживає необхідних заходів у випадку недотримання графіка виконання роботи. Стан підготовки ДР обговорюється на засіданнях кафедри обліку і фінансів.

Обов'язками наукових керівників є:

- консультування студентів з питань вибору теми роботи, розробки її змісту, добору спеціальної літератури, підготовки окремих розділів;
- видача студентові завдання на дипломну роботу із зазначенням термінів виконання кожного розділу;
- контроль за дотриманням студентом регламенту підготовки дипломної роботи;
- контроль якості дипломної роботи;
- підготовка відгуку про дипломну роботу з ґрунтовною характеристикою її якості відповідно до структури критеріїв оцінки.

Керівник оцінює рівень готовності дипломної роботи і звітує про відхилення від графіка написання роботи перед завідувачем кафедри.

Порушення строків виконання дипломної роботи є підставою для можливого перенесення її захисту на наступний рік.

Студент під керівництвом наукового керівника складає план ДР і зазначає назви розділів. Керівник деталізує розділи за окремими пунктами, ставить до відома студента про терміни підготовки окремих розділів ДР та її завершення.

2.3 Прийняття кафедрою рішення про допуск ДР до захисту та захист ДР

Завідувач кафедри для допуску ДР до захисту вивчає представлені документи і надає висновок про допуск, підставою для якого служать наступні документи:

1) Пояснювальна записка та графічний матеріал. Пояснювальна записка представляє собою оформлену відповідно до нормативних вимог ДР. Обов'язковою частиною роботи є ілюстративний матеріал, який характеризує об'єкт ДР, ілюструє динаміку його основних організаційно-економічних показників, методи вирішення завдань, алгоритми й результати виконаних

розрахунків, висновки й рекомендації. Графічний матеріал повинен бути відображений у тексті пояснювальної записки та використовується для презентації роботи. Склад і зміст ілюстративного матеріалу обирається дипломником за узгодженням з науковим керівником;

2) Відгук наукового керівника. Після одержання завершеної, оформленої відповідно до вимог і підписаної студентом-дипломником пояснювальної записки разом із графічним матеріалом науковий керівник надає відгук, оформлений у письмовому вигляді. Відгук наукового керівника містить відповідність отриманих результатів затвердженому графіку написання роботи; визначає ступінь відповідальності й самостійності, активність і творчість, виявлені студентом у період підготовки дипломної роботи; всебічно характеризує якість дипломної роботи; вміння автора узагальнювати матеріал; відповідність загальних висновків завданням, наведеним у вступі до ДР. Наприкінці відгуку керівник зазначає чи допускається ДР до захисту. Відгук підписується керівником і передається магістранту. Студент повинен ознайомитися зі змістом відгуку;

3) Зовнішня рецензія. ДР підлягає обов'язковому рецензуванню науковими працівниками, які мають науковий ступінь і (або) наукове звання. У процесі підготовки зовнішньої рецензії, рецензент оцінює ДР на предмет її практичної цінності для обраного підприємства. У рецензії повинні бути відзначені актуальність теми, а також те, наскільки успішно розкриті усі поставлені завдання у ДР. Надається розгорнута характеристика кожного розділу дипломної роботи з виділенням позитивних сторін і недоліків. У висновку рецензент викладає свою точку зору про загальний рівень кваліфікаційної роботи дипломника й оцінює її. За умови своєчасного виконання дипломної роботи рецензія повинна бути передана студенту не пізніше, ніж за три дні до її захисту;

4) Довідка про успішність. Якщо представлена робота відповідає встановленим вимогам, завідувач кафедри підписує роботу й допускає студента до її захисту. Якщо завідувач кафедри вважає неможливим допустити студента до захисту, це питання розглядається на засіданні кафедри в присутності студента і його наукового керівника.

Висновок керівник дипломної роботи надає тільки у разі проходження студентом перевірки дипломної роботи на наявність плагіату (протокол перевірки студент надає керівнику в роздрукованому вигляді, використовуючи програму АНТІПЛАГІАТ (додаток В).

Захист дипломної роботи на засіданні екзаменаційної комісії (ЕК)

Захист випускних робіт проводиться на засіданнях ЕК. Склад ЕК визначається кафедрою і затверджується наказом ректора НТУ «ХП».

Секретар ЕК відповідно до наказу про допуск студентів до захисту ДР формує окремі групи студентів (по 8-10 осіб) і визначає конкретний день і час захисту ДР окремо для кожної групи.

Підтвердженням повної готовності дипломної роботи є наявність:

- пояснювальної записки разом із ілюстративним матеріалом, оформленої відповідним чином та підписаної студентом, керівником, рецензентом, відповідальним за нормоконтроль, з позначкою завідувача кафедри про допуск до захисту;

- довідки про успішність (здійснює підготовку такої довідки секретар ЕК та керівник);

- відгуку наукового керівника (з підписом керівника);

- зовнішньої рецензії (з підписом рецензента).

На захист студент повинен підготувати:

- доповідь (на 5-7 хв.);

- презентацію;

- роздатковий ілюстративний матеріал.

У ході доповіді представляються і обґрунтовуються отримані результати, викладаються висновки до проведеного дослідження. Доповідь супроводжується поясненнями на основі ілюстративного матеріалу. У процесі доповіді необхідно зробити посилання на всі слайди, що ілюструють доповідь.

Крім доповіді, захист включає: відповіді студента на запитання членів ЕК і осіб, присутніх на захисті; заслуховування відгуку керівника й рецензії; відповіді на відзначені у відгуку й рецензії недоліки й зауваження. У своїх відповідях студент повинен продемонструвати знання всіх розділів роботи, достатній рівень теоретичної й професійної підготовки.

Свій виступ на засіданні ЕК бажано почати зі слів: «Шановний Голово! Шановні члени екзаменаційної комісії! На ваш розгляд виносяться основні положення дипломної роботи на тему: «...» та закінчити словами: «Доповідь закінчено. Дякую за увагу». У своєму виступі студент повинен **обов'язково** робити посилання на ілюстративний матеріал.

Під час захисту ведеться протокол засідання екзаменаційної комісії. Окремо відзначається думка членів комісії про практичну цінність і рекомендації щодо використання пропозицій автора.

Загальний час захисту не повинен перевищувати 20 хвилин у середньому на одного студента.

Після обговорення підсумків захисту виносяться рішення. У разі незгоди між членами комісії думка голови є вирішальною. Рішення комісії оголошується Головою ЕК в день захисту дипломної роботи.

Увага!

- ✓ До захисту дипломної роботи допускаються студенти, які не мають академічної заборгованості.
- ✓ Тема дипломної роботи повинна мати науково-дослідний характер. Недопустимим є вибір однієї й тієї ж теми двома студентами, що пишуть дипломну роботу на прикладі одного й того ж підприємства, а також повне співпадіння теми, за якою студент виконував написання бакалаврської роботи.
- ✓ Теми дипломних робіт закріплюються за студентами відповідно до поданих заяв. У заяві повинна бути вказана назва теми дослідження та підприємства, на базі якого виконується робота (додаток Б).
- ✓ У матеріалах дипломної роботи зміст однієї й тієї ж думки повинен логічно розвиватися від початку до кінця. Не можна висловлювати особистих протилежних поглядів про предмет, що розглядається.
- ✓ При написанні дипломної роботи студент повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичені матеріали або окремі результати досліджень.
- ✓ У випадку виявлення в дипломній роботі плагіату така робота знімається із захисту та студенту надається інша тема для написання дипломної роботи.

2.4 Критерії оцінювання ДР

Загальне оцінювання ДР здійснюється на засіданні ЕК у складі провідних спеціалістів кафедри відповідно до наказу ректора НТУ «ХП» за 100-бальною шкалою.

3 ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

ДР повинна мати характер наукового дослідження, сприяти вирішенню конкретних прикладних проблем, що підтверджується її структурою. ДР повинна містити відомості про елементи новизни й практичне використання результатів. При підготовці ДР студент повинен обов'язково робити посилання на джерела інформації, звідки запозичені наукові положення або цифровий матеріал. ДР повинна розкрити вміння магістра викладати матеріал пояснювальної записки стисло, логічно й аргументовано.

ДР складається з пояснювальної записки, що містить графічну частину. Пояснювальна записка до дипломної роботи включає наступні структурні елементи:

- титульні аркуші встановленого зразка (титульний аркуш, відомість документів, завдання на ДР, пояснювальна записка до ДР);
- реферат;

- зміст;
- перелік ознак та скорочень (за наявності);
- вступ;
- основну частину (розділи пояснювальної записки);
- висновки;
- список джерел інформації;
- додатки (за наявності).

Пояснювальна записка умовно ділиться на наступні три частини:

- вступна частина;
- основна частина;
- додатки.

Загальний обсяг основної частини складає 50-70 сторінок.

Оформлення пояснювальної записки повинне відповідати вимогам стандартів НТУ «ХП»:

1) Дипломні проекти та дипломні роботи. Загальні вимоги до виконання / викон. Є.І. Сокол [та ін.]. – СТЗВО-ХП-2.01-2018; Чинний від 01.10.2018. – Харків : НТУ «ХП», 2018. – 31 с. – (Стандарт закладу вищої освіти. Система стандартів з організації навчального процесу). URL: http://library.kpi.kharkov.ua/files/documents/stzvo.khpi_2.01-2018.pdf

2) Текстові документи у сфері навчального процесу. Загальні вимоги до виконання / викон. Є.І. Сокол [та ін.]. – СТЗВО-ХП-3.01-2018; Чинний від 01.10.2018. – Харків : НТУ «ХП», 2018. – 49 с. – (Стандарт закладу вищої освіти. Система стандартів з організації навчального процесу). URL: http://library.kpi.kharkov.ua/files/documents/stzvo.khpi_3.01-2018.pdf

3.1 Вимоги до вступної частини ДР

До вступної частини дипломної роботи магістра відносяться:

- титульні аркуші;
- реферат;
- зміст;
- перелік ознак та скорочень (за наявності);
- вступ.

Титульні аркуші. Титульний аркуш і завдання на ДР видаються на випускаючій кафедрі й оформляються магістром згідно вимог Стандарту НТУ «ХП» СТЗВО-ХП-2.01-2018.

Реферат. Дипломна робота містить реферат, який виконується двома мовами: українською та англійською (німецькою, французькою тощо). Обсяг реферату кожною мовою не повинен перевищувати 1 сторінки друкованого тексту. Реферат повинен містити: відомості про обсяг дипломної роботи;

перелік ключових слів; текст реферату.

До відомостей про обсяг дипломної роботи записують: кількість сторінок пояснювальної записки до ДР, кількість ілюстрацій, таблиць, джерел інформації та додатків.

Перелік ключових слів повинен давати уявлення про зміст ДР і містити від 5 до 15 слів (словосполучень) у називному відмінку однини, виконаних у рядок через кому великими літерами.

Текст реферату повинен відображати основний зміст ДР, включаючи такі аспекти, як мета, об'єкт (предмет), методи, результати дослідження або розробки. Текст реферату має бути стислим і точним. Слід використовувати синтаксичні конструкції, притаманні мові ділових документів, стандартизовану термінологію, уникати складних граматичних зворотів, маловідомих термінів і символів.

Оформлення реферату повинно відповідати вимогам СТЗВО-ХПІ-3.01-2018, підрозділ 5.2.

Зміст. Зміст ДР повинен містити: перелік ознак та скорочень; вступ; заголовки розділів, підрозділів і пунктів (за необхідності) основної частини; висновки; список джерел інформації; додатки з посиланням на сторінки. Оформлення змісту ДР повинно відповідати вимогам СТЗВО-ХПІ-3.01-2018, підрозділ 5.3.

Перелік ознак та скорочень. Якщо в тексті пояснювальної записки до ДР зустрічаються умовні позначки, скорочення, символи, одиниці вимірювання, які не передбачені чинними стандартами, а також специфічна термінологія, то їх перелік має бути поданий у вигляді окремого списку. Перелік повинен розташовуватись стовпцем, у якому ліворуч за абеткою наводять умовні позначки, скорочення тощо, а праворуч – їх детальне розшифрування. Перелік умовних ознак та скорочень розміщують безпосередньо після змісту, починаючи з нової сторінки. Оформлення переліку ознак та скорочень повинно відповідати вимогам СТЗВО-ХПІ-3.01-2018, підрозділ 5.4.

Вступ. У вступі обґрунтовується актуальність обраної теми ДР, її наукове і практичне значення для конкретного підприємства і у цілому.

У вступі подають загальну характеристику дипломної роботи у такій послідовності: обґрунтування актуальності обраної теми ДР, короткий огляд літературних джерел, мета, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, практичне значення отриманих результатів, апробація результатів дипломної роботи.

Обґрунтування актуальності обраної теми ДР має свідчити про те, як автор уміє вибрати важливу для теорії і практики тему, як розуміє і оцінює її економічну і соціальну значущість. Актуальність теми ДР характеризує

наукову і професійну підготовленість магістра.

Висвітлення актуальності теми ДР повинно бути небагатослівним і містити:

сутність проблеми дослідження;

суттєве значення для подальшого розвитку відповідної галузі науки чи виробництва, теорії і практики;

вирішення конкретних питань, які сприяють якісним змінам у науці чи виробництві;

доцільність роботи, її відмінність у порівнянні з відповідними розв'язаннями проблеми (наукового завдання).

Наприклад, “Стратегічне фінансове планування є важливою складовою процесу перспективного планування довготривалого розвитку вітчизняних суб'єктів господарювання. У процесі його здійснення визначаються головні цілі та завдання існуючого бізнесу або окреслюються чіткі орієнтири для новостворених фірм, розробляється план для їх досягнення в рамках фінансової стратегії, що є передумовою успішної роботи. Проте в сучасних ринкових умовах господарювання значення стратегічного фінансового планування часто недооцінюють. Досвід багатьох суб'єктів господарювання розвинених країн показує, що за сучасного ринку та жорсткої конкуренції на ньому, стратегічне фінансове планування є однією з найважливіших умов їхньої успішної діяльності. Це зумовлює необхідність проведення наукового дослідження проблематики стратегічного фінансового планування в діяльності суб'єктів господарювання”.

Короткий огляд літературних джерел складається з метою інформування про стан розробки обраної теми ДР. Цей огляд повинен довести, що вказана тема розкрита лише частково або в іншому аспекті, що існують невирішені проблемні питання, які потребують подальшого дослідження. Огляд літератури за темою ДР повинен показати ступінь ознайомлення студента зі спеціальною літературою, його вміння систематизувати джерела, критично їх розглядати, виділяти суттєве, оцінювати раніше зроблене та визначати головне в сучасному стані вивчення теми.

Наприклад, “Огляд літературних джерел показав, що дослідженням проблем стратегічного фінансового планування займалися такі провідні вчені як Р. Акофф, Р. Брейлі, Ю. Брігхем, Р. Вестерфілд, Ф. Джабоцці, Б. Джордан, М. Ерхардт, С. Маєрс, А. Поддєрьогін, К. Редченко, Г. Ситник та інші. Однак, незважаючи на значну кількість наукових пошуків з цієї проблематики до останнього часу недостатньо дослідженою залишається низка аспектів стратегічного фінансового планування зокрема визначення сутності поняття “стратегічне фінансове планування” в контексті його взаємозв'язку з

фінансовою стратегією та вплив на результати діяльності суб'єктів господарювання”.

Далі формуються мета і завдання дослідження, в процесі вирішення яких послідовно розкриватиметься зміст ДР.

Мета дослідження полягає у вирішенні наукової проблеми шляхом удосконалення обраної сфери діяльності конкретного об'єкта. Мета формується лаконічно та конкретизується у завданнях дослідження. Не слід формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету. Між метою і кінцевим результатом дослідження має бути тісний зв'язок. Поставленої мети обов'язково треба досягти. І неодмінно перевірити, чи чітко визначене досягнення мети у висновках.

Наприклад, «Метою дипломної роботи є обґрунтування теоретичних положень, а також розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення стратегічного фінансового планування суб'єктів господарювання та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення його ефективності в сучасних умовах».

Мета дослідження реалізується через конкретні завдання, які треба вирішити відповідно до цієї мети. Завдання дослідження повинні мати як теоретичний, так і прикладний характер: доопрацювання та уведення нових понять, класифікаційних ознак, розкриття їх сутності і змісту, розробка показників, критеріїв, принципів, умов і факторів та інше. Завдання дослідження сформулюється у формі переліку дій: «вивчити...», «розкрити...», «охарактеризувати...», «встановити...», «обґрунтувати...», «проаналізувати...» та інше. Формулювати завдання слід ретельно, оскільки їх вирішення становитиме зміст розділів і підрозділів звіту з науково-дослідної практики, а згодом і дипломної роботи. Про досягнення мети слід зазначити у висновках всієї роботи, про вирішення конкретних завдань засвідчують у кінці відповідних розділів дослідження.

Наприклад, «Для досягнення поставленої мети в роботі визначені для вирішення наступні завдання:

- провести огляд літературних джерел та виявити проблемні питання щодо стратегічного фінансового планування діяльності суб'єктів господарювання;

- проаналізувати методи реалізації стратегічного фінансового планування вітчизняних суб'єктів господарювання в умовах розбудови ринкової економіки;

- з'ясувати роль фінансової стратегії суб'єктів господарювання у процесі стратегічного фінансового планування;

– запропонувати заходи для підвищення ефективності стратегічного фінансового планування ».

Окреслюючи об'єкт і предмет дослідження, слід урахувати, що вони співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виокремлюється та частина предмету дослідження, яка визначає тему ДР. Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обрані для вивчення. Об'єктом дослідження є господарська діяльність підприємства певної галузі (але не саме підприємство), порядок і побудова бухгалтерського обліку на ньому, сукупність операцій, що утворюють той чи інший вид діяльності тощо. Предмет – це те, що міститься в межах об'єкта. Предмет дослідження – це теоретичне відтворення об'єктивної дійсності, які підлягають безпосередньому вивченню у даній роботі, є головними, визначальними для конкретного дослідження.

Наприклад, «Об'єктом дослідження є процес фінансового планування суб'єктів господарювання України, а предметом дослідження – сукупність теоретичних і організаційно-методичних підходів із фінансового планування діяльності суб'єктів господарювання».

Тема, мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження перебувають у нерозривному зв'язку. У своїй сукупності вони зумовлюють зміст всієї роботи, основних положень, висновків і рекомендацій, які магістр виносить на захист.

Важливою складовою вступу є **методи дослідження**, які вказують на шляхи досягнення мети та розв'язання поставлених у роботі завдань, свідчать про достовірність і вірогідність отриманих результатів. Тут коротко характеризують теоретичну та методичну базу дослідження, подають перелік використаних методів. Перерахування методів здійснюють у тісному зв'язку із змістом дослідження, зазначаючи що саме досліджувалось тим чи іншим методом.

Після визначення результатів дослідження необхідно **визначити практичне значення отриманих результатів**, тобто значущість цієї праці для науки і практики із зазначенням можливості та конкретних шляхів використання результатів дослідження.

Апробація результатів дипломної роботи. Вказуються форми і види реалізації наукових досліджень, а саме: на яких наукових конференціях, наукових семінарах, круглих столах оприлюднені результати досліджень, що включені до дипломної роботи у вигляді тез доповідей, наукових статей (додаток Е).

Рекомендований обсяг вступу – 2-3 сторінки. Оформлення вступу ДР повинно відповідати вимогам СТЗВО-ХПІ-3.01-2018, підрозділ 5.5.

3.2 Вимоги до основної частини ДР

Основна частина ДР містить наступні розділи (додаток Ж):

- теоретичний;
- аналітичний;
- формування рекомендацій та їх обґрунтування.

3.2.1 Вимоги до теоретичного розділу ДР

Наприклад, «**Теоретико–методичні основи стратегічного фінансового планування суб’єктів господарювання**»

Перший розділ дипломної роботи присвячується дослідженню теоретичних питань (рекомендований обсяг 10-15 сторінок). У цьому розділі знаходять широке відбиття позиції уряду, законодавчі й нормативні матеріали, наукові джерела (статті, тези, монографії, автореферати дисертацій тощо) з обраної теми. В ньому обов’язково розглядаються поняття й визначення, сутність проблеми, огляд існуючих підходів до її розв’язку в Україні, закордонного досвіду. Оцінюється рівень теоретичної розробки теми з погляду різних авторів і аргументовано сформулюється думка студента по розглянутих питаннях. При цьому механічний виклад точок зору різних авторів без дискусії й без формування обґрунтованої власної позиції не допускається. Викладаючи питання теорії, студент повинен пам’ятати, що ця частина його дипломної роботи – не ціль, а всього лише етап для більш повного й всебічного висвітлення вибраної теми.

Для підтвердження актуальності обраної теми може бути використаний статистичний матеріал щодо предмету дослідження. Наприклад: проведений аналіз динаміки фінансових результатів діяльності (динаміка показника оцінки ефективності управління процесом фінансового планування підприємств) за даними фінансової звітності підприємств, які узагальнено на сайті <http://www.ukrstat.gov.ua/>. Наприклад:

Рисунок 3.1 - Динаміка показника оцінки ефективності управління процесом фінансового планування

* розраховано за даними [<http://www.ukrstat.gov.ua/>.]

Рекомендується розкрити історію розвитку предмета дослідження, проаналізувати закордонний досвід фінансового планування. Питання теорії необхідні для розгляду практичних питань досліджуваної проблеми.

В роботі може бути приділена увага особливостям трактування завдань, які вирішуються за допомогою фінансового планування. Розглянуто основні напрями фінансового планування на підприємстві, основні етапи та складники процесу фінансового планування на підприємстві, принципи фінансового планування. Досліджено процес фінансового планування та його вплив на фінансово-господарську діяльність підприємства. Розглянуто проблеми, пов'язані з організацією фінансового планування на підприємствах.

Обов'язково слід формулювати власну позицію, не обмежуючись простим переказом точок зору науковців та практиків.

Вивчення літературних джерел за темою дипломної роботи передбачає опрацювання за останні п'ять років монографічних видань, статей в періодичних виданнях, тез доповідей конференцій, авторефератів дисертацій та ін.

Рекомендується при підготовці ДР використовувати наступні джерела:

- закони, постанови, інструктивні й методичні вказівки України з питань бухгалтерського обліку, аудиту, оподаткування;

- монографії й наукові праці (статті, тези, автореферати дисертацій і т.д.).

Законодавчі й нормативні документи, окремі питання по темі дослідження можуть бути освітлені в періодичних економічних виданнях: журналах, газетах.

Спеціальну літературу доцільно обирати за останні п'ять років, тому що в них викладаються останні досягнення, які мають безпосереднє відношення до теми дослідження.

Власні думки студента по темі дослідження повинні бути вміло розміщені в текстовій частині, які трактуються особистим займенником першої особи множини або від третьої особи однини. Із цією метою бажано застосовувати конструктивні вирази: “вважаємо”, “припускаємо”, “на нашу думку”, “у роботі викладається”, “автором отримане”, “спостерігається” і т.п. Не прийнято вживати особистий займенник від першої особи однини, тобто “я”, “мною”.

У цьому розділі студент має продемонструвати свою обізнаність з теоретичними напрацюваннями у напрямку дослідження, методами їх критичного аналізу, вміння обґрунтувати вибір напрямку дослідження. Структурно перший розділ, як правило, складається з 2-3 підрозділів, в яких необхідно:

– розкрити стан теоретичних напрацювань з обраної теми, проаналізувати існуючі погляди на ті чи інші аспекти дослідження, виявити

невирішені питання, які потребують розв'язання в теоретичному, методичному та прикладному плані. Для цього необхідно провести аналіз (огляд) літературних джерел за темою дослідження;

– надати оцінку діючих законів, постанов, указів та інших офіційно-розпорядчих документів нормативної та довідкової бази за досліджуваною проблемою. Розкрити власне розуміння цієї бази, обґрунтувати необхідність, доцільність окремих документів.

Приклад огляду літературних джерел

Наведено приклад конспектування опрацьованих джерел інформації з питань сутності фінансового планування як послідовне виконання завдань дослідження.

Завдання 1. Дослідити та проаналізувати сутність ключового поняття(ть) предмету дослідження.

Можна опрацювати спеціальну фінансову літературу з предмету дослідження і навести визначення понять різними авторами. Опрацювання літератури можна подати текстом або ж оформити у вигляді таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Розкриття терміну “ фінансове планування ” в літературних джерелах

Автор	Визначення поняття «фінансове планування»	Ключові слова
В.М. Гриньова	Це процес визначення обсягів фінансових ресурсів за джерелами їх цільового використання та маркетинговими показниками діяльності підприємства в плановому періоді [3].	процес визначення обсягів фінансових ресурсів
В.М. Шелудько	Це процес розроблення системи фінансових планів, який полягає у визначенні фінансових цілей, установленні ступеня відповідності цих цілей поточному фінансовому стану підприємства та формулюванні послідовності дій, спрямованих на досягнення поставлених цілей [20].	процес розроблення системи фінансових планів
А.М. Ковальова, М.Г. Лапуста, Л.Г. Скамай	Це процес обґрунтування системи фінансових планів і планових показників забезпечення роз- витку підприємницької діяльності підприємства необхідними фінансовими ресурсами [5].	процес обґрунтування системи фінансових планів і планових показників
В.С. Марцин	Процес визначення фінансових цілей, встановлення їх відповідності поточному фінансовому стану підприємства та формулювання послідовності дій, спрямованих на досягнення поставлених цілей [6].	процес визначення фінансових цілей
А.Г. Загородній	Це розроблення системи фінансових планів за окремими напрямками фінансової діяльності підприємства, які забезпечують реалізацію його фінансової стратегії у плановому періоді [9].	розроблення системи фінансових планів
О.С. Філімоненко	Це процес визначення обсягів надходжень від- повідних видів фінансових ресурсів (прибутку, амортизації тощо) та їх розподіл за напрямками використання у запланованому періоді (році) [15].	процес визначення обсягів надходжень відповідних видів фінансових ресурсів
Р.К. Теличко	Це процес визначення обсягів фінансових ресурсів за джерелами формування та напрямками їх цільового використання згідно з виробничими та маркетинговими показниками діяльності підприємства в плановому періоді [13].	процес визначення обсягів фінансових ресурсів
Авторське трактування	Таким чином, фінансове планування – процес розроблення системи фінансових планів і планових (нормативних) показників щодо забезпечення розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами та підвищення ефективності його фінансової діяльності у майбутньому періоді.	

*Тут і далі номер за списком використаних літературних джерел

Таблиця 3.2 – Визначення завдань, які вирішуються за допомогою фінансового планування

Автори	Завдання, що вирішуються за допомогою фінансового планування
Г.А. Семенов, В.З. Бугай [12]	<ul style="list-style-type: none"> - забезпечення необхідними фінансовими ресурсами операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; - визначення основних напрямів ефективного вкладення капіталу; - встановлення раціональних фінансових відносин із бюджетом, банками та ін.; - аналіз можливих ризиків
Г.М. Азаренко, Т.М. Журавель, Р.М. Михайленко [1]	<ul style="list-style-type: none"> - забезпечення підприємства фінансовими ресурсами; - забезпечення платоспроможності підприємства в будь-який момент часу і за певний період; - визначення фінансових взаємовідносин із бюджетом, позабюджетними фондами й банками; - здійснення фінансового контролю над усіма боками діяльності підприємства
О.К. Філатов, Л.А. Козловських, Т.Н. Цветкова [14]	<ul style="list-style-type: none"> - максимізація прибутку; - оптимізація структури капіталу й забезпечення фінансової стійкості; - забезпечення інвестиційної привабливості підприємства; - створення ефективного механізму управління підприємством; - використання ринкових механізмів залучення фінансових ресурсів
М.М. Александрова, Н.Г. Виговська, Г.Г. Кірейцев та ін. [16]	<ul style="list-style-type: none"> - забезпечення нормального відтворювального процесу необхідними джерелами фінансування, їх формування та використання; - дотримання інтересів акціонерів та інших інвесторів; - гарантія виконання зобов'язань підприємства перед бюджетом та позабюджетними фондами, банками та іншими кредиторами; - виявлення резервів та мобілізація ресурсів для ефективного використання прибутку та інших доходів, урахуваючи й позареалізаційні; - контроль над фінансовим станом, плато- і кредитоспроможністю підприємства
А.М. Поддєрьогін [17]	<ul style="list-style-type: none"> - забезпечення необхідними фінансовими ресурсами операційної, інвестиційної і фінансової діяльності; - забезпечення розподілу прибутку з урахуванням інтересів підприємства, акціонерів та інших інвесторів; - визначення ефективних напрямів вкладення капіталу, оцінка раціонального його використання; - установа раціональних фінансових відносин із іншими суб'єктами господарювання, банками, страховими компаніями; - забезпечення виконання зобов'язань підприємств перед бюджетом і державними цільовими фондами, банками та іншими кредиторами; - виявлення внутрішньогосподарських резервів та мобілізація всіх видів ресурсів для збільшення прибутку від звичайної діяльності, а також збільшення інших доходів; - забезпечення контролю над фінансовим станом, платоспроможністю і кредитоспроможністю підприємства

Проаналізувавши викладений вище матеріал, потрібно навести критичну оцінку дефініцій, визначити проблеми, які можуть виникнути при аналізі підходів різних авторів, вчених, та можна (за доцільності) навести власну думку щодо визначення ключового поняття з теми дослідження.

Завдання 2. Провести огляд літературних джерел наукового характеру з питань фінансового планування – якщо звучить в назві теми) предмету дослідження.

Дослідження періодичних видань (вісників, збірників наукових праць і т.д.) можна подати текстом або ж оформити у вигляді таблиці 3.3, зазначивши короткий зміст досліджуваних статей.

Висновки за результатами проведеного дослідження, формування власної позиції по досліджуваним питанням.

Таблиця 3.3 – Питання щодо фінансового планування діяльності сучасного підприємства, які розглядалися в періодичних виданнях

Джерело	Анотація статті
Бойко О.О. Фінансове планування діяльності сучасного підприємства //Економіка і суспільство. – 2021. – № 2 [36]	Наведено визначення фінансового планування, розглянуто взаємозв'язок сутнісних складових елементів фінансового планування як економічної категорії; узагальнена сутнісна складова елементів фінансового планування діяльності підприємства
Дорошенко О. Фінансове планування на підприємстві як метод мінімізації фінансових ризиків // Ефективна економіка. – 2019. – № 25[20]	Проаналізовано підходи до трактування фінансового планування з точки зору різних науковців. Запропоновано розглядати фінансове планування на підприємстві як інструмент зменшення фінансових ризиків в процесі ведення господарської діяльності та забезпечення належного рівня фінансової безпеки суб'єкта господарювання. Наголошено, що в систему показників фінансових планів на підприємстві варто включати не лише прогнозування майбутніх значень показників прибутковості (як основної мети ведення бізнесу), а й показників, що забезпечують рівень платоспроможності та структури капіталу. Розглянуто структуру перспективного плану при складанні бюджетів, кошторисів, наведено види планування на підприємстві та визначено низку завдань фінансового планування. Сформовано порядок здійснення планування та проведення прогнозування на підприємстві за допомогою аналізу доходів і витрат. Відображено кваліфікацію методів планування з точки зору реалізації процесу фінансового моніторингу та аналізу результатів діяльності по різних групах та видах господарської діяльності підприємства. Проведено розподіл на певні рівні ступені оперативності фінансового контролю під час виконання менеджером поставлених задач бюджетного контролю. Виявлено й наведено напрямки вдосконалення фінансового планування та прогнозування на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки.
і т.і.	

Приклад формулювання назви розділу та підрозділів до першого розділу:

1 Теоретико–методичні основи стратегічного фінансового планування суб'єкта господарювання

1.1 Економічна сутність, принципи та завдання стратегічного фінансового планування

1.2 Управлінські інструменти фінансового планування на підприємстві

1.3 Методичні підходи до оцінки ефективності фінансового планування на підприємстві

3.2.2 Вимоги до аналітичного розділу ДР

Другий розділ дипломної роботи (рекомендований обсяг 15-20 сторінок) – аналітичний, який як правило складається з 3 підрозділів. Структура цього розділу та кількість підрозділів визначається магістрантом та науковим керівником.

Мета розділу – фінансово-економічна оцінка господарської діяльності підприємства, визначення методів оцінки ефективності управління процесом фінансового планування предмету дослідження.

У другому розділі рекомендується передбачити такі підрозділи (структурні елементи):

- організаційна характеристика підприємства і фінансово-економічна оцінка його господарської діяльності;
- аналіз динаміки та структури показників (абсолютних і відносних), які характеризують стан предмета дослідження;
- здійснити оцінку ефективності управління фінансовим процесом який характеризує стан предмета дослідження.

В підрозділі «Організаційна характеристика підприємства і фінансово-економічна оцінка його діяльності» зазначаються: місцезнаходження, його організаційно-правова форма, галузева приналежність підприємства, основні види діяльності, аналізується організаційна структура підприємства. Наводиться перелік фінансово-економічних показників діяльності підприємства та їх значення за 3 останніх звітних роки. Джерелами інформації для визначення значень показників є фінансова звітність підприємства, річні звіти підприємства про основні показники діяльності, звіти з праці, використання робочого часу, аналітичні записки для керівництва підприємства, оперативні зведення роботи підприємства та ін. Перелік фінансово-економічних показників та порядок їх аналізу наведено у додатку Г.

Також у даному підрозділі може бути приділена увага дослідженню галузі, в якій працює підприємство (за даними <http://www.ukrstat.gov.ua/>. або регіональних служб статистики). Наприклад:

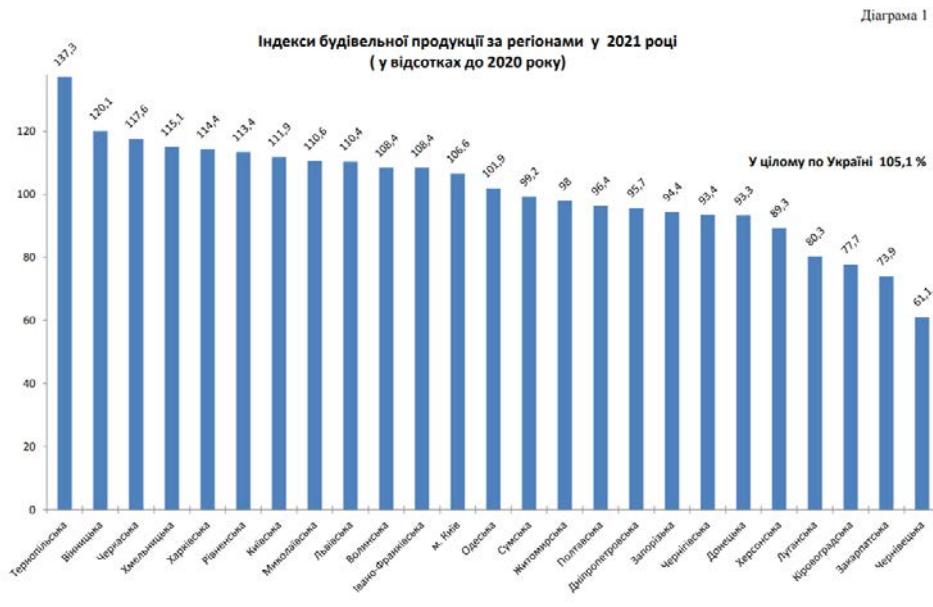

Рисунок 3.2 -Індекс будівельної продукції в Україні

Характеристика підприємства завершується оцінкою його фінансово-економічного стану. Одним з методів аналізу фінансово-економічного стану підприємства є розрахунок та аналіз фінансових коефіцієнтів. У процесі здійснення цього аналізу визначаються відносні показники, що характеризують різні аспекти діяльності підприємства.

Найбільш часто аналіз фінансового стану підприємства здійснюється за допомогою показників (коефіцієнтів) фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності, оборотності активів, рентабельності та інших.

Результати розрахунків фінансових коефіцієнтів зводяться в таблицю, рекомендована форма якої наведена в додатку Д.

На підставі аналізу робляться висновки про економічний і фінансовий стан підприємства, виявляються проблеми, недоліки та тенденції розвитку.

Завданнями наступного підрозділу **«Аналіз динаміки та структури показників, які характеризують стан предмета дослідження»** є: обґрунтування етапів аналітичного процесу; формування інформаційної бази аналізу за кожним етапом; оцінка стану, структури та динаміки зміни показників, які характеризують предмет дослідження підприємства; виявлення причин, позитивних і негативних тенденцій зміни показників, які характеризують стан предмета дослідження підприємства; узагальнення отриманих результатів. Аналіз має виявити певні недоліки в операційній, інвестиційній та фінансовій діяльності, визначити невикористані резерви.

Результати розрахунків для виконання аналізу необхідно подавати у вигляді таблиць, графіків, діаграм (приклад наведено на рис. 3.3).

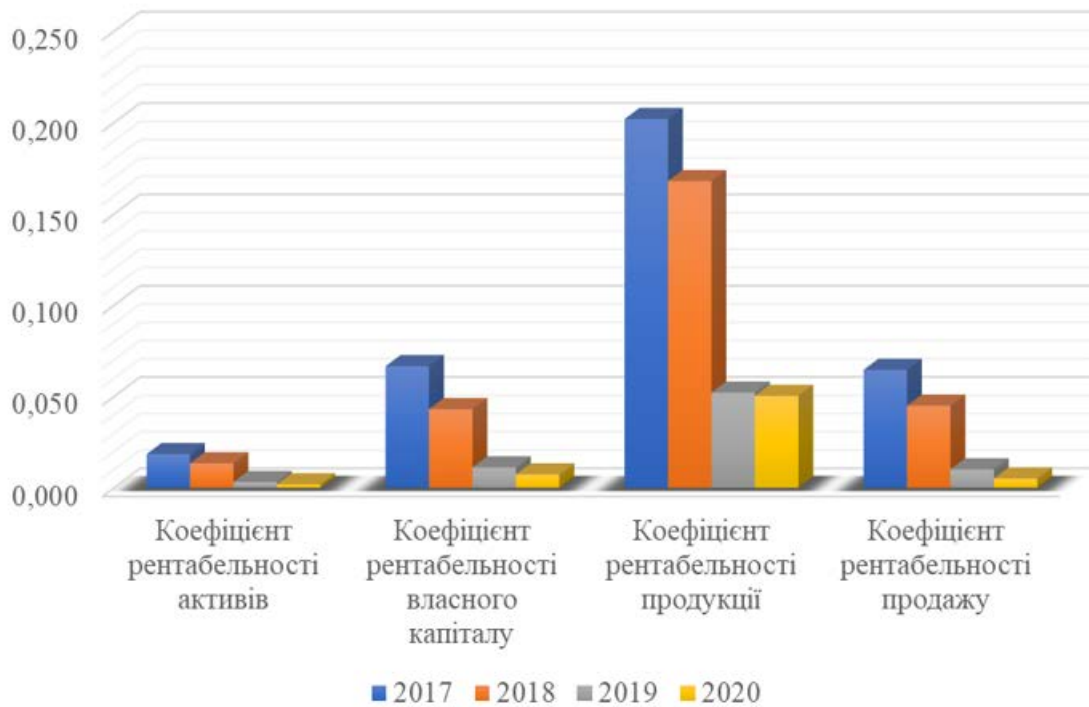

Рисунок 3.3 – Динаміка показників рентабельності за 2017-2020 рр.

У підрозділі «Оцінка ефективності управління фінансовим процесом який характеризує стан предмета дослідження» У процесі аналізу суб'єкту дослідження (у сфері державних фінансів, банківської системи, фінансів підприємств, системи страхування тощо) слід приділити увагу динамічним та структурним змінам основних базових показників, які характеризують процеси, що відповідають темі роботи. Застосувати, за необхідністю, коефіцієнтний та інші методи фінансового аналізу.

Особливу увагу слід приділити факторам зовнішнього та внутрішнього середовища, що суттєво вплинули (як негативно, так і позитивно) на змінення явищ, які вивчаються. Для дослідження впливу різних факторів слід використовувати методи детермінованого факторного аналізу: ланцюгових підстановок; абсолютних та відносних різниць; інтегральний метод тощо. За необхідністю можливо й використання методів стохастичного факторного аналізу: парної та множинної кореляції; матричні моделі; математичне програмування; дослідження операцій тощо.

Далі робиться висновок про основні фактори, що вплинули на зміни результативних показників, і їх економічна оцінка повинна бути глибокою, конкретною та цілеспрямованою. *Не можна підмінювати аргументовані докази та висновки про стан досліджуваної проблеми простою констатацією фактів про рівень і динаміку показників, що характеризують це питання.*

3.2.3 Розробка та обґрунтування заходів, спрямованих на удосконалення фінансового планування (фінансової стратегії), ефективності використання предмета дослідження

Третій розділ дипломної роботи (рекомендований обсяг 15-20 сторінок) як правило складається з 3 підрозділів. Структура цього розділу та кількість його підрозділів визначається магістром і науковим керівником.

Мета розділу - розробка рекомендацій щодо удосконалення предмета дослідження і оцінка корисності й ступеня можливості їх реалізації. *(обґрунтування управлінських рішень, рекомендацій та пропозицій щодо вирішення фінансових проблем суб'єкту дослідження й оцінка їх ефективності)*

Завдання розділу:

- розробка пропозицій щодо удосконалення предмета дослідження, його методичного чи організаційного забезпечення з врахуванням результатів аналізу, проведеного у другому розділі дослідження;
- здійснення аналізу корисності й ступеня можливості реалізації результатів роботи.

Логіка викладення матеріалу в цій частині роботи повинна безпосередньо кореспондувати з теоретичним і аналітичним розділом.

У цьому підрозділі обґрунтовуються загальні шляхи та конкретні рекомендації, спрямовані на подолання фінансових проблем та поліпшення показників, що характеризують досліджуване явище, процес, а також підвищення ефективності фінансової та інших видів діяльності на суб'єкті дослідження.

На базі основних теоретичних положень та методичних підходів, що викладені у першому розділі, та, в першу чергу, висновків проведеного аналізу, обґрунтовуються пропозиції студента по поліпшенню складу та структури активів й капіталу, підвищенню доходів та прибутковості, скороченню витрат, ефективному використанню фінансових ресурсів, прискоренню грошового обороту, подоланню бюджетного дефіциту, підвищенню фінансової стійкості, попередженню банкрутства суб'єкту дослідження й т. ін. Обов'язковим елементом при виконанні цього розділу повинно бути фінансово-економічне обґрунтування та оцінка результатів пропонованих заходів у розрахунково-кількісному виразі.

Зміст третього підрозділу пояснювальної записки залежить від теми роботи та об'єкту дослідження. Однак, поза залежністю від розходжень у темах, особливу увагу при виконанні цього розділу рекомендується звернути на обґрунтування шляхів поліпшення стану та інноваційних підходів до вирішення досліджуваних проблем за рахунок: удосконалення всіх ланок фінансово-економічного механізму господарювання на відповідних рівнях

національної економіки; упорядкування зовнішніх та внутрішніх фінансових та економічних відносин; впровадження нових прогресивних форм організації фінансової діяльності та фінансових інструментів; удосконалення операційної діяльності, системи стимулювання та мотивації ефективної господарської діяльності в цілому - за умов високої невизначеності та волатильності факторів впливу зовнішнього середовища

3.2.4 Вимоги до висновків

Висновки повинні бути короткими та чіткими, давати повне уявлення про виконання поставлених у вступі завдань. Із формулювань повинні бути виключені загальні фрази. У висновках викладають найважливіші наукові та практичні результати, одержані в процесі дослідження.

Висновки починаються з формулювання завдання або проблеми, їх значення для науки і практики.

Студент у логічній послідовності повинен узагальнити результати кваліфікаційної роботи, стисло сформулювати основні положення і пропозиції за кожним пунктом роботи, *тобто по кожному з пунктів завдання на кваліфікаційну роботу.*

Формулюючи висновки, треба зробити акцент на кількісних і якісних характеристиках отриманих результатів, обґрунтувати їх достовірність. Як висновок наводяться загальні дані про економічну ефективність (результативність) пропозицій і рекомендацій роботи, про переваги їх використання в практичній діяльності суб'єкту дослідження, а також характеризуються шляхи і методи впровадження результатів кваліфікаційної роботи.

Наприклад, «1) Узагальнено понятійно-категоріальний апарат стратегічного фінансового планування. Визначено сутність поняття “стратегічне фінансове планування” як процесу розробки та підтримки відповідності між фінансовими цілями та ресурсним потенціалом суб'єктів господарювання, що спрямований на концентрацію ресурсів суб'єктів господарювання для досягнення заздалегідь визначених вимірних результатів. Розглянуто стратегічне фінансове планування з позицій визначення майбутніх наслідків поточних рішень, як процесу, філософії, подальше його структурування дало змогу глибше розкрити об'єкт дослідження. Розкрито його основні переваги й недоліки. Доповнено перелік принципів здійснення стратегічного фінансового планування, основних показників, що його характеризують: співвідношення термінів отримання і використання коштів; платоспроможності; рентабельності капіталовкладень; збалансованості ризиків; пристосування до потреб ринку; граничної рентабельності; економічної ефективності. На основі виділених ключових напрямків організаційних заходів з вдосконалення управління процесом було запропоновано застосування інструменту експертних оцінок і їх якісного

доповнення використанням методу Сааті, в результаті чого встановлено, що пріоритетними напрямками для підприємства є заходи з впровадження ERP-системи та проведення фінансової реструктуризації».

Ознайомлення із висновками повинно сформувати уявлення про реалізацію автором ДР поставленої мети і виконання завдань. Важливо вказати на теоретичну і практичну цінність дослідження. У висновках необхідно наголосити на тому, що мету дослідження досягнуто, а всі поставлені завдання вирішено. Обсяг висновків — 2-5 сторінок.

3.3 Вимоги до оформлення ілюстративного матеріалу

Ілюстративна частина дипломної роботи оформляється у вигляді комп'ютерної презентації, друк слайдів якої (ілюстративний матеріал) подається в альбомі з титульним аркушем (додаток К).

На слайди доцільно виносити діаграми (графіки), схеми, алгоритми, таблиці і формули, що відображають початкову інформацію і одержані результати. Слайди додатково можуть містити анімацію процесів, відео фрагменти та інші динамічні об'єкти. Всі графічні матеріали повинні бути описані по тексту дипломної роботи.

Основний акцент змісту як звичайного ілюстративного матеріалу, так і слайдів презентації, треба зробити на представленні **конкретних результатів** проведеного дослідження, що повинно сформувати уявлення про ступінь реалізації автором дипломної роботи поставленої мети і завдань.

Рекомендується презентацію розпочинати зі слайду у вигляді структурно-логічної схеми взаємозв'язку наукового дослідження в межах обраної теми, який подається після титульної сторінки ілюстративного матеріалу.

Кількість слайдів визначається студентом за погодженням з науковим керівником, виходячи з обраного об'єкту та предмету дослідження.

Рекомендується виконувати слайди з використанням комп'ютерної програми MS Power Point шрифт Times New Roman (або Arial) або у вигляді PDF-документу на листах формату А4. Кожний слайд повинен мати основний заголовок. Неосновні заголовки і написи виконуються меншими розмірами.

Слайди повинні мати аналітично-розрахункову та практичну інформативність. Площа листа (слайду) повинна бути раціонально використана.

Діаграми всіх видів повинні мати найменування, яке повинне розташовуватися над діаграмою і пояснюючу частину (текстову, графічну), яка повинна розташовуватися під діаграмою. Перетин написів і ліній не допускається. Приклад оформлення слайдів наведено на рис. 1.

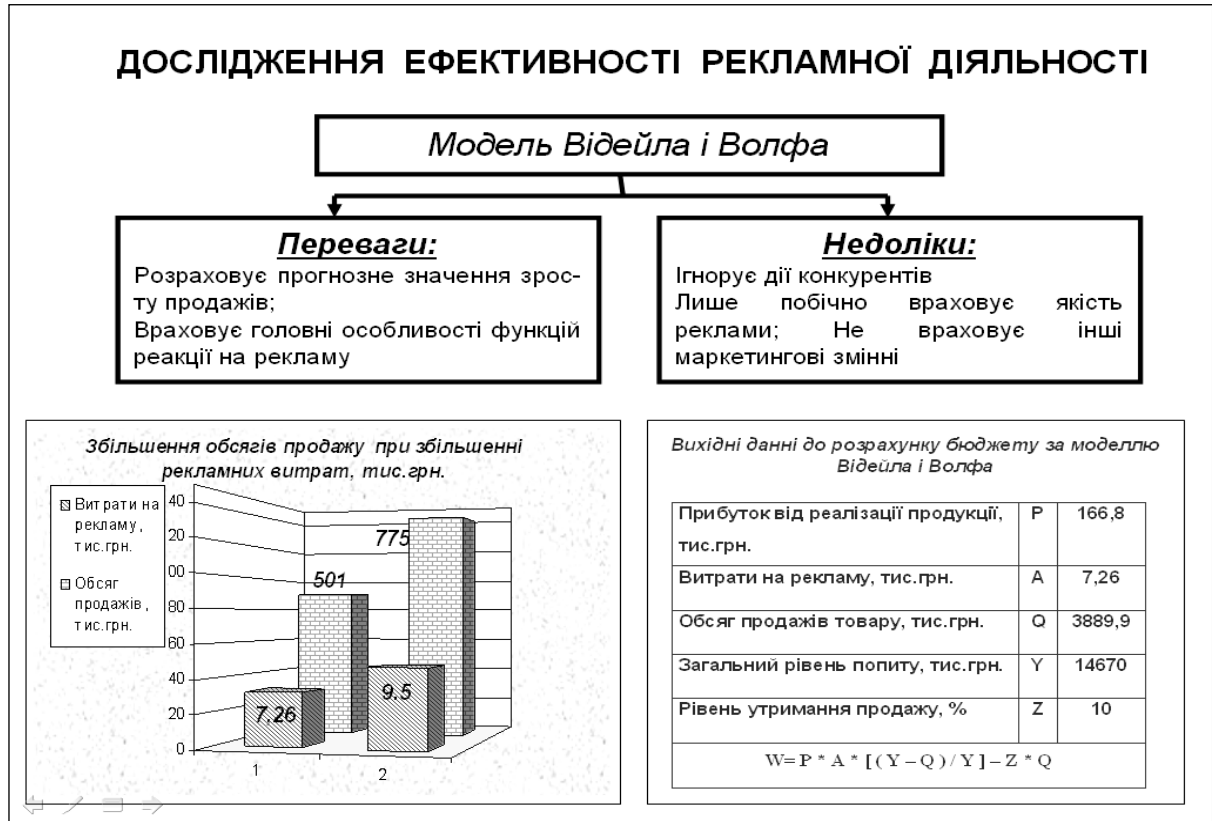

Рисунок 1 - Приклад оформлення слайдів дипломної роботи

Всі слайди слід роздрукувати і представити на підпис керівнику. Після підписання слід розмножити в кількості, достатній для роздачі членам екзаменаційної комісії, і зброшувати.

Один екземпляр слайдів презентації підшивається в кінець дипломної роботи.

ДОДАТОК А

Перелік тем дипломних робіт

1. Управління оборотними активами підприємства (фірми, корпорації)
2. Управління фінансуванням запасів товарно -матеріальних цінностей підприємства
3. Управління дебіторською та кредиторською заборгованостями підприємства (фірми, корпорації)
4. Управління фінансовими активами підприємства (фірми, корпорації)
5. Управління фінансуванням оборотних активів підприємства (фірми, корпорації)
6. Управління необоротними активами підприємства (фірми, корпорації)
7. Управління фінансуванням необоротних активів підприємства (фірми, корпорації)
8. Управління формуванням власних фінансових ресурсів підприємства (фірми, корпорації)
9. Управління формуванням прибутку підприємства (фірми, корпорації)
10. Управління розподілом та використанням прибутку підприємства (фірми, корпорації)
11. Обґрунтування політики залучення позикових коштів підприємства (фірми, корпорації)
12. Управління залученням банківського кредиту підприємством (фірмою, корпорацією)
13. Управління залученням комерційного кредиту підприємством (фірмою, корпорацією)
14. Обґрунтування інвестиційної політики підприємства (фірми, корпорації)
15. Управління грошовими потоками підприємства (фірми, корпорації)
16. Управління фінансовими ризиками у фінансовій діяльності підприємств (фірм, корпорацій)
17. Обґрунтування політики антикризового фінансового управління підприємства (фірми, корпорації)
18. Управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства (фірми, корпорації)
19. Управління фінансовою стійкістю підприємства (фірми, корпорації)
20. Управління діловою та ринковою активністю підприємства (фірми,

корпорації)

21. Управління фінансовою структурою капіталу підприємства (фірми, корпорації)

22. Управління вартістю та забезпечення інвестиційної привабливості підприємства (фірми, корпорації)

23. Розвиток ринку сучасних фінансових продуктів та послуг на основі Інтернет-технологій

24. Сучасні форми безготівкових розрахунків та їх ефективність

25. Регулювання фінансових потоків компанії з метою підвищення ефективності їх використання

26. Фінансове планування на підприємстві: проблеми та перспективи розвитку

27. Реструктуризація як інструмент підвищення вартості (підприємства, фірми, компанії)

28. Формування механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства (фірми, компанії) в умовах економічної нестабільності

29. Удосконалення системи планування фінансових результатів підприємства (фірми, компанії)

30. Фінансовий контроль у системі управління фінансовою діяльністю підприємства (фірми, компанії)

31. Удосконалення методики оцінки кредитоспроможності суб'єктів господарювання

32. Обґрунтування кредитної політики підприємства (фірми, корпорації)

33. Вплив структури та вартості капіталу на ринкову вартість підприємства (фірми, компанії)

34. Бюджетування у системі фінансового управління підприємством (фірмою, компанією)

35. Діагностика банкрутства суб'єктів господарювання та фінансові шляхи його подолання

36. Обґрунтування оптимальної фінансової стратегії підприємства (фірми, корпорації)

37. Формування та управління інвестиційним портфелем підприємства (фірми, компанії)

38. Оцінка та управління фінансовими ризиками й шляхи їх мінімізації у підприємстві (фірми, компанії)

39. Маржинальний аналіз у фінансовому управлінні підприємством (фірмою, компанією)

40. Обґрунтування стратегії фінансового оздоровлення підприємства

(фірми, компанії)

41. Фінансова оцінка інвестиційного проекту (на прикладі.....)

47. Дивідендна політика та інвестиційна привабливість компанії

48. Інвестиційна політика компанії в умовах кризи

49. Фінансові інструменти підвищення конкурентоспроможності підприємства (фірми, компанії)

50. Управління інвестиційною привабливістю підприємства (фірми, компанії)

51. Управління власним капіталом комерційного банку

52. Управління активами комерційного банку

53. Управління кредитним портфелем комерційного банку

54. Управління пасивами комерційного банку

55. Управління банківською ліквідністю

56. Управління прибутком комерційного банку

57. Управління валютним портфелем комерційного банку

58. Управління банківськими ризиками

59. Оцінка, аналіз та моделювання фондового ринку

60. Цифрові платформи та їх роль у розвитку фінансової сфери.

61. Удосконалення концепції фінансової безпеки підприємства в умовах воєнного стану

62. Технічний та економічний аналіз криптовалютної системи блокчейн, та її вплив на розвиток фінансової сфери.

63. Стратегічне управління банківською установою в контексті трансформації фінансового ринку.

64. Розробка страхових продуктів для малого та середнього бізнесу: вимоги та перспективи

65. Резерви покращення фінансового стану комерційного банку.

66. Ринок особистого страхування в Україні: стан, проблеми та тенденції розвитку.

67. Розробка системи фінансового моніторингу підприємства на основі інноваційних технологій.

68. Політика управління фінансовою безпекою страхової компанії в умовах воєнного стану.

69. Перспективи застосування фінтех-інновацій для покращення роботи банківських установ та розвитку фондового ринку

70. Оцінювання і прогнозування стану страхової компанії.

71. Оцінювання ефективності застосування фінансових інструментів для зниження кредитних ризиків у банківській справі.

73. Моделювання прибутковості кредитного портфелю банку
74. Використання інвестицій як інструменту залучення фінансових ресурсів на розвиток інноваційних технологій.
75. Використання інноваційних фінансових інструментів для підтримки економічної стійкості підприємства.
76. Використання інструментів фондового ринку для підвищення ефективності інвестиційної діяльності суб'єкта підприємництва.
77. Дослідження стану та перспективи розвитку страхового ринку України.
78. Кредитна політика комерційного банку в ринкових умовах.
79. Інвестиційна діяльність банків на ринку цінних паперів.
80. Сучасний стан та тенденції розвитку міжнародного фондового ринку.
81. Фінансові інструменти на фондовому ринку України.

ДОДАТОК Б

Зразок заяви про закріплення теми дипломної роботи

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Зав. кафедри обліку і фінансів

(підпис)

Завідувачу кафедри

обліку і фінансів

студента б курсу, групи _____

спеціальності _____ 072

«Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

(ПІБ студента)

“__” _____ 20__ р.

ЗАЯВА

1. Прошу затвердити тему дипломної роботи «Удосконалення системи планування фінансових результатів підприємства (фірми, компанії)» (дослідження буде проведене на прикладі товариства з обмеженою діяльністю «БУДСАНТЕХРЕМОНТ»).

“__” _____ 20__ р.

(підпис студента)

ДОДАТОК В

Документи про перевірку дипломної роботи на плагіат

В.1 Форма заяви–згоди на перевірку роботи на плагіат

Керівнику підрозділу _____
(Назва підрозділу, ПІБ керівника підрозділу)

_____
(ПІБ заявника (заявників), місце роботи (навчання))

З А Я В А

Я, автор випускної кваліфікаційної роботи _____

_____
(назва)

засвідчую, що подана до захисту робота виконана самостійно. Всі виявлені у роботі запозичення є правомірними. Автор надає дозвіл на перевірку роботи на оригінальність з метою запобігання плагіату. Автор гарантує, що ним одержано всі необхідні дозволи на використання у роботі матеріалів, що охороняються авторським правом.

Підпис автора

Дата

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ В**В.2 Довідка про рівень оригінальності роботи**

Назва роботи: _____

Вид роботи - випускна кваліфікаційна робота

Автор: _____
(Прізвище, ім'я та по батькові)

Обсяг роботи: _____ арк.

Програмно-технічні засоби перевірки на оригінальність твору:

Результати перевірки на оригінальність твору

Назва структурного елемента (розділів)	Обсяг рукопису	Обсяг, який перевірено на оригінальність	Показник оригінальності/ подібності (у відсотках)	Обґрунтування використання запозичень (заповнюється у разі необхідності)
Всього				

Роботи, обсяг яких перевищує 40 арк., можуть перевірятися на оригінальність тексту вибірково, але обсяг матеріалів, що перевіряються не повинен становити менше 25% роботи.

Загальний висновок: _____

Зав. кафедрою обліку і фінансів _____ О.В. Манойленко
(підпис)Керівник _____
(підпис) (ПІБ керівника)

Дата

ДОДАТОК Г

**Приклад основних техніко-економічних показників
діяльності підприємства**

Таблиця Г.1 – Приклад основних техніко-економічних показників діяльності підприємства

Найменування показників	Абсолютна величина показника за роками (звітними періодами)			Відхилення			
	20... р.	20... р.	20... р.	абсолютні		відносні, %	
				20..р./20.. р.	20..р./20.. р.	20..р./20.. р.	20..р./20.. р.
	1	2	3	4	5	6	7
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн							
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн							
Чистий прибуток, тис. грн							
Середньорічна вартість основних засобів (за первісною вартістю), тис. грн							
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн							
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн							
Фонд оплати праці, тис. грн							
Середньорічна чисельність працівників, осіб							
Продуктивність праці одного працівника, тис. грн							
Фондовіддача, грн/грн							
Фондомісткість, коп							

ДОДАТОК Д

Зведена таблиця фінансових показників діяльності підприємства (приклад)

Таблиця Д.1 - Зведена таблиця фінансових показників діяльності підприємства (приклад)

Показник	на кінець 20.. р.	на кінець 20.. р.	на кінець 20.. р.	Нормативне значення	Відхилення	
					абсолютне 20.. р./ 20.. р.	абсолютне 20.. р./ 20..р.
1	2	3	4	5	6	7
Аналіз майнового стану						
Коефіцієнт зносу основних засобів						
Коефіцієнт оновлення основних засобів						
Коефіцієнт вибуття основних засобів						
Аналіз ліквідності						
Коефіцієнт поточної ліквідності						
Коефіцієнт швидкої ліквідності						
Коефіцієнт абсолютної ліквідності						
Чистий оборотний капітал, тис. грн						
Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості)						
Коефіцієнти капіталізації						
Коефіцієнт фінансової автономії						
Коефіцієнт концентрації залучених засобів						
Коефіцієнт фінансової залежності						
Коефіцієнт фінансового ризику						
Коефіцієнт маневреності власного капіталу						
Коефіцієнти покриття						
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень						
Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності						
Коефіцієнт покриття боргів власним капіталом						

Кінець таблиці Д.1

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнти структури довгострокових джерел фінансування						
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів						
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел						
Аналіз ділової активності						
Коефіцієнт оборотності активів						
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості						
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості						
Термін погашення дебіторської заборгованості						
Термін погашення кредиторської заборгованості						
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів						
Коефіцієнт оборотності основних засобів						
Коефіцієнт оборотності власного капіталу						
Аналіз рентабельності підприємства						
Коефіцієнт рентабельності активів						
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу						
Коефіцієнт рентабельності виробництва продукції						
Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції						

ДОДАТОК Е

**Список наукових праць
магістра кафедри обліку і фінансів
Петрова Олександра Петровича**

Таблиця Е.1 - Список наукових праць магістра кафедри обліку і фінансів
Петрова Олександра Петровича

Назва	Характер роботи	Вихідні дані	Обсяг, с	Співавтори
1	2	3	4	5
1 Огляд методичних підходів до визначення сутності та прибутку підприємством	друкований	Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент»: Зб. наук. праць. – Луцьк: ЛДТУ. – 2019. – Вип. 3 (10). – С. 91-93.	3	Іванов Р.І.
2 Методичний підхід до створення комплексної системи управління прибутку промислового підприємства в сучасних умовах	друкований	Вісник Національного технічного університету «ХП». Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків: НТУ «ХП». – 2018. – №13(1). – С. 101-108.	8	-
3 Удосконалення внутрішнього аудиту фінансових результатів діяльності	друкований	«Сучасні проблеми соціально-економічного розвитку України»: Матеріали ІV всеукраїнської наук.-практ. конф. молодих вчених (Дніпропетровськ, 19–20 квіт. 2019 р.) / М-во освіти і науки України, Дніпропетр. нац. ун-т. – Дніпропетровськ: Наука і освіта. – 20'8. – Т.6. – С. 9-10	4	-
		і т.д.		

Магістр каф. ОіФ

Петров О.П.

Керівник: доц. каф ОіФ, к.е.н.

Сидоров Л.М.

ДОДАТОК Ж

Структура основної частини дипломної роботи (зразок)

Таблиця Ж.1 - Структура основної частини дипломної роботи (зразок)

Назва розділу	Орієнтовна кількість сторінок	Примітка
1	2	3
Титульний аркуш	1	
Реферат	2	на трьох мовах (українській, російській, англійській)
Зміст	1-2	
Вступ	2-3	
1 Теоретико–методичні основи стратегічного фінансового планування суб'єктів господарювання 1.1 Економічна сутність, принципи та завдання стратегічного фінансового планування 1.2 Управлінські інструменти фінансового планування на підприємстві 1.3 Методичні підходи до оцінки ефективності фінансового планування	10-15	Розглянуто взаємозв'язок сутнісних складових елементів фінансового планування як економічної категорії; узагальнено сутнісні складові та елементи фінансового планування діяльності підприємства Досліджено погляди різних авторів, що наводяться в сучасних науковій і методичній літературі, запропоновано власне визначення поняття «стратегічне фінансове планування». Проведено аналіз наукових та періодичних видань Визначено ступінь розкриття питання в навчально-практичній літературі. Узагальнено методичні підходи щодо предмету дослідження
2. Діагностика системи фінансового планування на підприємстві 2.1 Організаційна-економічна характеристика діяльності підприємства 2.2 Аналіз фінансово-економічного стану підприємства 2.3 Оцінка ефективності управління процесом фінансового планування	15-20	Здійснено оцінку ефективності управління процесом фінансового планування; проведено факторний аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами досліджуваного підприємства ; ідентифіковано проблеми забезпечення ефективності управління процесом фінансового планування та визначено перспективні напрямки їх вирішення;

Кінець таблиці Ж.1

1	2	3
<p>3 Проблеми забезпечення ефективності управління процесом фінансового планування та перспективні напрямки їх вирішення</p> <p>3.1 Розробка й обґрунтування заходів, спрямованих на поліпшення предмета дослідження</p> <p>3.2 Наукове обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення управління процесом фінансового планування</p> <p>3.3 Вплив запропонованих заходів на ефективність управління процесом фінансового планування</p>	15-20	<p>Проаналізувавши причини виникнення відповідних проблем та можливості до їх вирішення було сформовано найбільш перспективні напрямки поліпшення управління процесом фінансового планування до яких віднесено: фінансову реструктуризацію, реінжиніринг бізнес-процесів, перегляд фінансової стратегії, цифровізацію документообігу, впровадження ERP-системи управління, організаційну реструктуризацію.</p>
Висновки	2-3	
Список джерел інформації		40-80 джерел
Додатки		

ДОДАТОК К

Титульний аркуш презентації (зразок)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Інститут ННІ економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу
Кафедра Обліку і фінансів
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Освітня програма «Фінанси та банківська справа»

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

до захисту дипломної роботи
другого (магістерського) рівня вищої освіти

Тема роботи _____

ПЕРЕЛІК СЛАЙДІВ

Слайд 1	
Слайд 2	
Слайд 3	
Слайд 4	
Слайд 5	
Слайд 6	
Слайд 7	
Слайд 8	
Слайд 9	
Слайд 10	

Виконавець

_____

(підпис)

_____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Керівник

_____

(підпис)

_____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Харків 20__